

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

RESPUBLIKA KONFERENSIYA (ILMIY-AMALIY ANJUMAN) MAQOLA VA TEZISLAR TO'PLAMI: "MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA "YASHIL IQTISODIYOT", "YASHIL MOLIYA", "YASHIL BUXGALTERIYA" VA ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI"

Konferensiya maqola va tezislari to'plami

2025-YIL
30-MAY

ROAD
74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 563 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tiziminidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellashtirish (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryayting xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Акбарjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili.....	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
“Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish”	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
Turizmdagi shartnoma munosabatlari: turoperatorlar, turagentlar, turistik xizmatlar iste'molchilari.....	241
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
“Разработка модели ключевых компетенций современного менеджера проекта в промышленных предприятиях”	243
Ахмедов Данияр Сабирович, Научный руководитель	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda oliy ta'lim akademik boshqaruvini takomillashtirish	249
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
The role of international institutions in accelerating green finance	253
Qudratov Inomjon Nemat o'g'li	
Barqaror iqtisodiy o'sish sharoitida yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish	257
Xudayberdieva Dilnoza Egamberdiyevna	
Indicators and criteria of women's sustainable employment in the context of economic growth.....	262
Kholiyorova Shokhista Kahramon kizi	
Qishloq xo'jaligi sohasida “Salam” maxsus savdo shartnomalaridan foydalanish istiqbollari.....	267
Xoliyrov Xomid	

Davlat xaridlarida kichik biznesning ortib borishi va uning umumiy tizimdagi o'рни	269
Majidov Nizom Baxramovich	
Davlat qarzlarini qaytarish mexanizmlarini takomillashtirish va tashqi xatarlardan himoyalash yo'nalishlari	273
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Xalqaro moliya institutlaridan investitsiyalarni jalb qilishning ahamiti	277
Tolibov Shoxrux Muminovich	
O'zbekiston respublikasining soliq salohiyati: 2024-yilda viloyatlar va Qoraqalpog'iston	280
Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	
Oliy ta'lim muassasalarida investitsiya muhitini boshqarishning institutsional mexanizmlari	283
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Автоматизированное управление корпоративными расходами: стратегический подход и экономическая эффективность	286
Кахоров Абдумалик Рахматулло угли	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана	289
Салим Дониёров	
Raqamli transformatsiyaning mohiyati va bank sohasidagi ahamiyati	294
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан	299
Холикова Зарнигор Камолитдин кизи	
Budjet tashkilotlarining xarajatlar smetalarida davlat xarajatlarini moliyalashtirish tartibi va amal qilish holati	302
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan komplayens-nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari	307
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Bank tizimi modernizatsiyasida innovatsion boshqaruv modellarining ahamiyati	310
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya	314
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida yashirin iqtisodiyotni qisqartirishga yo'naltirilgan davlatning siyosati, me'yoriy-huquqiy bazasi va iqtisodiy islohotlari	317
Xasanov Jaxongir Jamshidovich	
"Qurilish materiallari sanoatida innovatsion faollikni rag'batlantirish mexanizmi"	321
G'ulomov Ilhom Akramovich	
Legal foundations and challenges in the implementation of guarantees for foreign investors' rights	324
Alisherova E'zoza, N. Kh. Rakhmonqulova	
Innovatsion faollikni oshirish orqali qurilish materiallari sanoatida raqobatbardoshlikni ta'minlash	326
G'ulomov Ilhom Akramovich	
Soliq siyosatining inklyuziv rivojlanishni ta'minlashining huquqiy-me'yoriy asoslari	329
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
Транснациональные корпорации и международное право: к формированию глобальных экономических норм через расширение правосубъектности	334
Хидоятов Бурхон Ғайрат ўғли, С.М. Адилходжаева	
O'zbekistonda yashirin iqtisodiyotning hozirgi holati va uni shakllantiruvchi omillar	338
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
Abxidjit Banerdji va Ester Dyuflo ilmiy qarashlarida kambag'allikni qisqartirish istiqbollari	343
M.E.Rajabboyev	
Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish orqali eksport samaradorligini oshirish	346
Kurbanova Ma'mura Abdukarim qizi	
Fond bozori vositasida iqtisodiyotni moliyalashtirishning usullari	350
G'aniyev Axrorjon Norboy o'g'li	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida ichki audit xizmati faoliyatining amaliy jihatlari	354
Kuliyev Komil Shuxratovich	
Digitalization in economy	358
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	

Sirkulyar iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan yashil investitsiya strategiyalari	361
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Sun'iy intellekt yordamida quritilgan organik mevalar eksportida marketing strategiyalarini optimallashtirish.....	363
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish	372
Zaripov Toxirjon Yusufboy o'g'li	
Hududlarda ayollar bandligini ta'minlash orqali investitsion muhitni yaxshilash yo'llari	376
Imomova Kamola Novfal qizi	
O'ZBEKISTONDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI	381
Solikhova Dildora Alisher qizi	
SANOAT KORXONALARINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: IQTISODIY SAMARADORLIK VA INNOVATSIYA BOSHQARUVI	384
Mansurova Sayyora Baxtiyor qizi	
O'ZBEKISTONNING IT-XIZMATLAR EKSPORTI GEOGRAFIYASI 2024-YIL NATIJALARI	387
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
TURIZM SOHASIDA MIJOZLAR SODIQLIGINI OSHIRISHDA MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINING AHAMIYATI	397
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA SOLIQ SIYOSATINING SAMARADORLIGI	400
Sheraliyev Nurbek Jumanazarovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O'RNI: GLOBAL VA MAHALLIY TAHLIL.....	402
Xamdullayeva Gulhayo Ergash qizi	
O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	404
Raximov Eshmurod Normuradovich	
EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	408
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
SIYOSIY ISLOHOTLAR VA GLOBALLASHUVNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI	411
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
O'ZBEKISTONNING YALPI ICHKI MAHSULOT (YAIM) O'SISH TENDENSIYALARI	414
Akmalbek Najimov Umid o'g'li, Ishmanova Dinara	
MILLIY MOLIYA BOZORI JORIY HOLATI TADQIQI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	417
Samadov Temur Oybek o'g'li	
ELEKTRON TO'LOV XAVFSIZLIGI: ZAMONAVIY TAHDIDLAR VA HIMOYA MEXANIZMLARI	421
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li	
MAMLAKAT MAKROIQTISODIY BARQARORLIGINI TAMINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI.....	424
Alimova Dilfuzaxon Rustam qizi	
O'ZBEKISTONDA G'AZNACHILIK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI DAVLAT MOLIYASI BOSHQARUVINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	427
Tangrieva Farida Abdukarimovna	
DEVELOPING TOURISM THROUGH VIRTUAL AND AUGMENTED REALITY TECHNOLOGIES.....	431
Olimov Davron Olimovich	
JAHON MOLIYA BOZORLARINING BARQARORLIGI VA INQIROZ XAVFI	433
Jalolov Umidjon Xudoyberdi o'g'li, Yegamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ПРОВЕДЕНИИ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ	436
Турсунбоева Нилуфар Отабековна	
O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLARI EKSPORTINING IJTIMOY-IQTISODIY MEXANIZMLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	441
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	

TASHKILOTNING INNOVATSION POTENSIALI RAQOBATBARDOSHLIK USTUNLIGI SIFATIDA.....	445
Djalilov Sardor Sadillovovich	
SUN'YI INTELLEKT ASOSIDAGI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH TAHLILI: SINGAPUR IQTISODIY TARAQQIYOT KENGASHI, IRLANDIYANING IDA STRATEGIYASI VA BAANING NEXTGENFDI TASHABBUSI TAQQOSLAMASI.....	448
Kurolov Maksud Obitovich	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSİYALASH SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTI	457
Sultonova Sevara Faxriddinovna	
HUDUDLARDA ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY AHOLINING ROLI	459
Jahongir Matkarimov	
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARINING RENTABELLIK DARAJASIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	462
To'laganov Ziyovuddin Kamolitdin o'g'li	
THE INTERRELATION BETWEEN HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT AND DEMOGRAPHIC CHALLENGES IN UZBEKISTAN	466
Hamrokulov Mirabbos Ortikovich	
TIJORAT BANKLARINING MOLİYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA LIKVIDLIK BOSHQARUVI VA MONETAR SIYOSATNING O'ZARO TA'SIRI	468
Turdibayev Abdulaziz Abduvaxidovich	
TOSHKENT VILOYATIDA OLTIN BEL TOG' KURORTINI RIVOJLANTIRISHNING MARKETING STRATEGIYALARI.....	472
Ashurov Abdulaziz Rustamovich, Ishmuratov Baxodir Xusanovich, Mahmudov Ziyoviddin Shamsiddinovich, Fatema Nabizada Javid	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISH XUSUSIYATLARI	477
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
THE CHALLENGES OF ECONOMIC INTEGRATION IN THE GLOBAL ECONOMY FOR CENTRAL ASIAN COUNTRIES	480
Tojiqulova Sitara Sobirjon qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA INVESTITSİYALAR HAJMINING AHOLI BANDLIGIGA TA'SIRI	485
Zaripova Muqaddas Jumaniozovna, Normurodov Asliddin Alijon o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNING ZARURLIGI.....	489
B.Izbosarov, N.Hakimova	
GLOBAL OZIQ-OVQAT TIZIMIDA BOZOR MEXANIZMLARINING ROLI VA MUVOZANATI	491
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODEL.....	493
Jahongir Matkarimov	
O'ZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI EKSPORT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	496
Xalilova Feruza Jamolovna	
IMPROVING THE EVALUATION OF RETAIL LENDING PRACTICES EFFICIENCY IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	499
Mamatova Sevara Ilhom qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	504
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDLARNING STRATEGIK MAQSADLARINI ISHLAB CHIQISH ASOSIDA AGROTADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH	506
G'afurov Zohidjon	
YOSHLAR STARTAPLARINI VENCHUR FONDLARI ORQALI QO'LLAB-QUVVATLASH IMKONIYATLARI.....	508
Valiev Umid Gulamovich	
"YASHIL IQTISODIYOT" IMKONIYATLARIDAN FOYDALANIB O'ZBEKISTONDA IJTIMOY - IQTIDOY MUAMMAOLARNI XAL ETISH	511
Karimov Nodirbek	

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA OZIQ-OVQAT, XAVFSIZLIK VA XO'JALIK XIZMATLARINI AUTSORSING ASOSIDA TASHKIL ETISHNING BUDJETGA TA'SIRI.....	514
Xamidov Anis Choriyevich	
THE ROLE OF AMINO ACIDS IN THE LIFE OF ATHLETES.....	518
Yoldasheva Roila Jumaevna	
ТРАНСФОРМАЦИЯ ИНСТИТУТОВ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРЦИИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОЙ КОНКУРЕНЦИИ.....	525
Солиев Абдумаджид Джабборович	
O'ZBEKISTONDA KAPITAL BOZORI INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH HOLATI TAHLILI	529
Holov Serali	
BANK TIZIMIDA KREDIT RISKLARINI KAMAYTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	532
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
BOZOR IQTISODIYOTIDA DAROMADLAR TAQSIMOTI VA TENGSIZLIK MUAMMOSI	536
Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna	
KICHIK BIZNESNI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA GAROVSIZ MIKROKREDITLARNI QAYTA MOLIVALASHTIRISH TIZIMINING AHAMIYATI	540
Annaklichev Sahi Saparmuhamedovich	
KORPORATIV TUZILMALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISH.....	543
Jumatova Gulzar Maxmud qizi	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA SIFAT MENEJMENTI TAMOIYILLARIDAN FOYDALANISH	548
Achilov Ilmurad Neymatovich	
TOVAR-XOMASHYO BIRJALARIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	553
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE EVOLUTION OF E-COMMERCE IN UZBEKISTAN: TRENDS, DRIVERS, AND FUTURE PROSPECTS.....	555
Madina Abdujabborova, Nozima Zufarova Professor	
TURIZM SOHASIDA MEHMONXONA XIZMATLARINING MAZMUNI VA RIVOJLANTIRISHNING ILMIY NAZARIY ASOSLARI	559
Mir-Jafarova Aziza Javoxirovna	

TURIZM SOHASIDA MEHMONXONA XIZMATLARINING MAZMUNI VA RIVOJLANTIRISHNING ILMIY NAZARIY ASOSLARI

Mir-Jafarova Aziza Javoxirovna

“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universitetining mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Mehmonxona xizmatlari sohasiga mukammal ta’rif berish murakkab bo‘lib, buning asosiy sababi mazkur xizmatlar bilan bir qatorda iste’molchiga moddiy ne’matlarning ham taqdim etilishidir. Mehmonxona xizmatlari aksariyat hollarda mustaqil xizmat sifatida emas, balki bir nechta qo‘shimcha xizmatlar va moddiy mahsulot turlari bilan uyg‘unlashgan holda namoyon bo‘ladi. Shu sababli ularni baholash va iqtisodiy jihatdan tahlil qilish muayyan murakkabliklarni keltirib chiqaradi. Mazkur maqolada muallif turizm sohasida mehmonxona xizmatlarining mazmuni hamda ularni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslarini zamonaviy ilmiy yondashuvlar va nazariy dalillar asosida tizimli tarzda bayon etadi.

Kalit so‘zlar: turizm, turist, xizmat, mehmon, mehmonxona, mehmonxona xo‘jaligi, mehmondo‘stlik industriyasi, servis, joylashtirish, umumiy ovqatlanish, tashish, dam olish, daromad, tadbirkorlik.

Abstract: Providing a comprehensive definition of hotel services is a complex task, primarily due to the simultaneous provision of intangible services and tangible goods to consumers. Hotel services are rarely offered independently; instead, they are usually integrated with various additional services and material products, which complicates their assessment and economic analysis. In this article, the author systematically examines the content of hotel services within the tourism sector and presents the scientific and theoretical foundations for their development based on established theoretical approaches and academic evidence.

Key words: tourism, tourist, service, guest, hotel, hotel management, hospitality industry, service provision, accommodation, catering, transportation, recreation, income, entrepreneurship.

Аннотация: Дать всестороннее определение сферы гостиничных услуг является достаточно сложной задачей, что обусловлено одновременным предоставлением потребителю как нематериальных услуг, так и материальных благ. Гостиничные услуги, как правило, функционируют не изолированно, а в совокупности с рядом дополнительных услуг и видов материальной продукции, что усложняет их экономическую оценку и анализ. В данной статье автор на основе научных подходов и теоретических источников последовательно раскрывает содержание гостиничных услуг в сфере туризма, а также научно-теоретические основы их развития в современных условиях.

Ключевые слова: туризм, турист, услуга, гость, гостиница, гостиничное хозяйство, индустрия гостеприимства, сервис, размещение, общественное питание, транспорт, отдых, доход, предпринимательство.

KIRISH

Kishilik tarixida insonlarning kundalik hayotiy ehtiyojlaridan kelib chiqqan turli xizmat turlari shakllanib kelgan. Ular orasida mehmonxona xo‘jaligi tomonidan ko‘rsatiladigan xizmatlar alohida o‘rin egallaydi. Insonlarning bir hududdan ikkinchi hududga xizmat safari, dam olish, turistik maqsadlar, sog‘lomlashtirish yoki boshqa mehmondorchilik shakllari asosida safar qilishi qadim zamonlardan buyon uzluksiz davom etib kelmoqda. Hozirgi davrda ushbu jarayon yanada jadallashib, ijtimoiy-iqtisodiy hayotning muhim tarkibiy qismiga aylangan. Shu sababli mehmonxona xizmatlari xizmatlar tizimida barqaror rivojlanayotgan muhim sohalardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Mehmonxona xo‘jaligida ko‘rsatiladigan xizmatlar xizmatlar tizimida o‘ziga xos xususiyatlari bilan ajralib turadi. Ushbu xususiyatlarni aniqlash va ilmiy jihatdan asoslash uchun mazkur soha bilan bog‘liq termin va tushunchalarga aniqlik kiritish zarur hisoblanadi. Xususan, “mehmon”, “mehmonxona”, “mehmonxona xo‘jaligi”, “mehmonxona xo‘jaligi tomonidan ko‘rsatiladigan xizmatlar”, “mehmonxona industriyasi” hamda “mehmonxona

biznesi” kabi tushunchalar muhim ilmiy kategoriyalar sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu tushunchalarning ilmiy ta'riflarini ishlab chiqish mehmonxona xo'jaligi ko'rsatadigan xizmatlarning mazmuni va o'ziga xos jihatlarini yanada aniqroq yoritishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur tushunchalar yuzasidan ilmiy adabiyotlarda turli yondashuvlar va fikrlar ilgari surilgan. Biroq ushbu tadqiqotda muallif o'z qarashlarini asoslashda, avvalo, besh jildlik “O'zbek tilining izohli lug'ati”da keltirilgan izohlarga tayangan holda masalaga yondashadi. Ushbu yondashuv terminologik aniqlikni ta'minlash va tushunchalarning ilmiy mazmunini izchil ochib berishga xizmat qiladi.

“O'zbek tilining izohli lug'ati”da “mehmon” so'zi fors tilidan olingan bo'lib, “mehmon, tashrif buyuruvchi” ma'nolarini anglatishi qayd etilgan. Shuningdek, mazkur tushunchaga uchta izoh berilgan: birinchidan, to'y, ziyofat va shu kabi tadbirlar munosabati bilan kelgan shaxs; ikkinchidan, majlis, yig'ilish yoki kengashlarga chetdan chaqirilgan shaxs; uchinchidan, chetdan tashrif buyurib, vaqtincha qo'nib turgan shaxs. Ushbu izohlarni umumlashtirgan holda, mehmon tushunchasiga ilmiy ta'rif berish mumkin. Jumladan, mehmon deb majlis, yig'ilish, kengash, to'y, ziyofat kabi turli sabablar asosida shahar, qishloq yoki xonadonga vaqtincha tashrif buyurgan shaxsga aytiladi.

Mazkur lug'atda “mehmonxona” atamasi “mehmon” va “xona” so'zlarining birikmasi sifatida izohlanib, unga ikki xil ma'no berilgan: birinchisi, mehmon kutiladigan uy; ikkinchisi, musofirlarning vaqtincha turishi uchun jihozlangan xonalardan iborat bino. Ushbu ta'riflardan kelib chiqib, mehmonxona tushunchasiga ilmiy aniqlik kiritish zarurati yuzaga keladi. Shu nuqtai nazardan, mehmonxona deganda turli sabablar bilan tashrif buyurgan mehmonlarni qabul qiluvchi, ularning qisqa muddat davomida qulay yashashini ta'minlash uchun zarur sharoitlarga ega bo'lgan maxsus bino tushuniladi.

“Mehmonxona xo'jaligi” tushunchasi “O'zbek tilining izohli lug'ati”da alohida atama sifatida keltirilmagan bo'lsa-da, mazmunan mehmonxonadan farq qiladi. Avvalo, mehmonxona har doim ham foyda olishni ko'zlab tashkil etilmaydi. Masalan, shaxsiy xonadonlardagi mehmonxonalar bunga misol bo'la oladi. Biroq mehmonxona xo'jaligi, odatda, tadbirkorlik faoliyati asosida tashkil etilib, ma'lum daromad olishni nazarda tutadi. Bundan tashqari, mehmonxona xo'jaligi xo'jalik yurituvchi subyekt sifatida davlat ro'yxatidan o'tkazilgan bo'lib, tegishli ruxsatnomaga ega hamda foydaning bir qismini soliq shaklida davlat byudjetiga to'lash majburiyatini oladi. Shundan kelib chiqib, mehmonxona xo'jaligi mehmonlarga zarur sharoit yaratishga qaratilgan, tadbirkorlik subyekti sifatida faoliyat yurituvchi va mehmonlarga haq evaziga xizmat ko'rsatuvchi yuridik yoki jismoniy shaxs sifatida talqin etiladi.

Mazkur tushunchaning mantiqiy davomi sifatida mehmonxona xo'jaligi tomonidan ko'rsatiladigan xizmatlar mazmunini ham aniqlash mumkin. Mehmonxona xo'jaligi xizmatlari deganda mehmonlarning qulay yashashini ta'minlashga yo'naltirilgan hamda joylashtirish, ovqatlantirish, tashish, tomosha qildirish, ko'ngilochar tadbirlarni tashkil etish kabi xizmatlarni o'z ichiga oluvchi xizmatlar majmui tushuniladi.

Hozirgi sharoitda turizmni rivojlantirish va shu asosda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda mehmonxona industriyasining o'rne va ahamiyati tobora ortib bormoqda. Shu bois ilmiy adabiyotlarda “mehmonxona industriyasi” tushunchasiga turli ta'riflar berilgan. Jumladan, X.M. Mamatqulov ushbu tushunchani zamonaviy ishlab chiqarish korxonasi, servis muassasasi va tashkiloti sifatida talqin etib, uning qisqa muddatli dam olish, ishbilarmonlik uchrashuvlari hamda shaxsiy maqsadlarda tashrif buyuruvchilarga xizmat ko'rsatishga ixtisoslashganligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, mehmondo'stlik industriyasi mehmonlarni joylashtirish, umumiy ovqatlanish, transport xizmatlari, dam olish va ko'ngilochar faoliyat turlarini qamrab olgan kompleks tizim hisoblanadi.

Mazkur yondashuvlardan kelib chiqib, mehmonxona industriyasi deganda mehmonxonalar tarmog'i, ularning moddiy-texnik bazasi, mehmonlarni joylashtirish, ovqatlantirish, transport orqali tashish, sayr va dam olish hamda ko'ngilochar tadbirlarni tashkil etish imkoniyatlarining yig'indisi tushuniladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot turizm sohasida mehmonxona xizmatlarining mazmuni hamda rivojlanishining ilmiy-nazariy asoslarini aniqlashga qaratilgan bo'lib, unda asosan nazariy-tahliliy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida mantiqiy tahlil, umumlashtirish va tushunchaviy yondashuv metodlari qo'llanildi. Xususan, mehmonxona xizmatlari, mehmonxona xo'jaligi va mehmondo'stlik industriyasi kabi asosiy iqtisodiy kategoriyalarning mazmuni ilmiy adabiyotlar hamda izohli lug'atlar asosida tizimli ravishda tahlil qilindi. Ushbu yondashuv xizmatlar sohasiga oid terminlarning iqtisodiy mohiyatini aniqroq ochib berish imkonini yaratdi.

Shuningdek, tadqiqot doirasida qiyosiy va interpretativ tahlil metodlaridan keng foydalanildi. Mahalliy va xorijiy iqtisodiy adabiyotlarda ilgari surilgan yondashuvlar o'zaro taqqoslanib, ularning asosida mualliflik ta'riflari

shakllantirildi. Tadqiqotning axborot bazasini ilmiy maqolalar, o'quv adabiyotlari, izohli lug'atlar hamda turizm va mehmondo'stlik sohasiga oid ishonchli ilmiy manbalar tashkil etdi. Mazkur metodologik yondashuv maqola mavzusini nazariy jihatdan puxta asoslashga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mehmonxona xo'jaligi tadbirkorlik maqsadida tashkil etilishi e'tirof etilar ekan, uning tarkibida mehmonxona biznesi muhim tarkibiy unsur sifatida namoyon bo'lishi tabiiy hol hisoblanadi. Iqtisodiy adabiyotlarda biznes tushunchasiga oid turli ta'riflar mavjud bo'lsa-da, mehmonxona biznesining mazmuni yetarli darajada tizimli yoritilmagan. Shu sababli mazkur tadqiqot doirasida "mehmonxona biznesi" tushunchasiga ilmiy aniqlik kiritish maqsadga muvofiq deb topildi. Jumladan, mehmonxona biznesi deganda mehmonlarning yashashi va dam olishi bilan bog'liq bo'lgan ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan hamda ma'lum haq evaziga amalga oshiriladigan xizmatlar majmui tushuniladi. Ushbu ta'rifda mehmonxona va biznes tushunchalarining mazmuniy uyg'unligi o'z ifodasini topadi.

Tarixan mehmonlar asosan shaxsiy xonadonlarda qabul qilingan bo'lsa, hozirgi davrda ushbu jarayonning mazmuni tubdan o'zgargan. Zamonaviy sharoitda insonlar bir necha kun, hafta yoki oy davomida doimiy yashash joyidan uzoqda bo'lishiga to'g'ri keladi va bu holatda mehmondo'stlik xizmatlariga ehtiyoj kuchayadi. Mazkur ehtiyojlar hozirda asosan mehmonxonalar orqali qondirilmoqda.

"O'zbek tilining izohli lug'ati"ga ko'ra, mehmondo'stlik mehmonni kutib olish, unga nisbatan xayrixoh munosabat ko'rsatish bilan bog'liq xatti-harakatlar majmuini anglatadi. Hozirgi davrda mehmondo'stlik jarayonlari ko'proq mehmonxonalar, turar joy majmualari va dam olish maskanlari bilan bog'liq holda amalga oshirilmoqda. Shu sababli iqtisodiy adabiyotlarda mehmondo'stlik va turizm tushunchalari o'zaro chambarchas bog'liq holda talqin etilmoqda. Ayrim tadqiqotchilar tomonidan "mehmondo'stlik" atamasi o'rniga "mehmonnavozlik" iborasining qo'llanilishi ham ushbu tushunchaning mazmuniy kengligini tasdiqlaydi.

Mehmondo'stlik tushunchasining mohiyatini ochib berish turizmning nazariy asoslarini o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi sharoitda mehmondo'stlik turizm sohasida ko'rsatiladigan xizmatlarning muhim turi bo'lib, u muayyan darajada tadbirkorlik xususiyatlariga ham ega. Shu asosda mehmondo'stlik mehmonlarni joylashtirish, ovqatlantirish, transportda tashish, ekskursiya tashkil etish, konferensiya o'tkazish hamda ko'ngilochar xizmatlarni amalga oshirish bilan bog'liq iqtisodiy munosabatlar majmui sifatida talqin qilinadi.

Mehmondo'stlik turizmning ajralmas qismi bo'lib, ushbu sohaning barqaror rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Shu bois mehmondo'stlik industriyasini shakllantirish va rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Mehmondo'stlik industriyasi deganda mehmondo'stlik xizmatlari bozorini shakllantirish, kengaytirish va rivojlantirishga qaratilgan tadbirkorlik faoliyati tushuniladi. Ilmiy adabiyotlarda "turizm va mehmondo'stlik industriyasi" atamasining keng qo'llanilishi ushbu ikki tushunchaning uzviy bog'liqligini ko'rsatadi.

Mehmonxona tushunchasi turizm industriyasi talablari doirasida turistlarning vaqtincha yashashi, dam olishi va ishlashi uchun zarur infratuzilma bilan ta'minlangan hamda qo'shimcha xizmatlar ko'rsatishga ixtisoslashgan maxsus xo'jalik subyekti sifatida izohlanadi. Zamonaviy mehmonxona korxonalari iste'molchilarga turar joy va ovqatlanish bilan bir qatorda transport, aloqa, ekskursiya, tibbiyot, sport va boshqa xizmatlarni taklif etadi. Natijada mehmonxona korxonasi turizm va mehmondo'stlik industriyasining asosiy funksional bo'g'ini sifatida kompleks mehmonxona mahsulotini shakllantiradi.

Shu nuqtai nazardan, mehmonxona biznesini turizm va mehmondo'stlik industriyasining tarkibiy qismi sifatida mustaqil ilmiy obyekt sifatida o'rganish maqsadga muvofiqdir. Mazkur yondashuv mehmonxona xizmatlarining iqtisodiy mohiyatini chuqurroq ochib berishga hamda turizm sohasida xizmatlar tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan nazariy tahlillar natijalari shuni ko'rsatadiki, turizm sohasida mehmonxona xizmatlari murakkab va ko'p tarkibli iqtisodiy kategoriya hisoblanadi. Mazkur xizmatlar faqatgina turar joy bilan ta'minlash bilan cheklanib qolmasdan, ovqatlanish, transport, dam olish hamda ko'ngilochar xizmatlarni o'z ichiga olgan kompleks tizim sifatida namoyon bo'ladi. Mehmonxona xo'jaligi va mehmondo'stlik industriyasining mazmunini aniqlash jarayonida terminologik aniqlik muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Ilmiy manbalar tahlili asosida ishlab chiqilgan mualliflik ta'riflari ushbu tushunchalarning iqtisodiy mohiyatini yanada chuqurroq ochib berishga xizmat qilib, turizm infratuzilmasining nazariy asoslarini mustahkamlaydi.

Shu nuqtai nazardan, mehmonxona xizmatlarini rivojlantirish jarayonida xizmatlar sifatini izchil oshirish, ularning diversifikatsiyasini kengaytirish hamda mehmondo'stlik industriyasida zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bundan tashqari, soha terminologiyasini ilmiy jihatdan standartlashtirish, mehmonxona biznesini milliy turizm siyosati bilan uyg'unlashtirish hamda ilmiy

tadqiqotlar asosida uzoq muddatli rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur takliflar turizm va mehmondo'stlik industriyasining barqaror va raqobatbardosh rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ўзбек тилининг изоҳли луғати: 80 000 дан ортиқ сўз ва сўз бирикмаси. Ж. II / Таҳрир ҳайъати: Т. Мирзаев (раҳбар) ва бошқалар; ЎзР ФА Тил ва адабиёт институти. – Т.: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” давлат илмий нашриёти, 2006. – 586-бет.
2. Ўзбек тилининг изоҳли луғати: 80 000 дан ортиқ сўз ва сўз бирикмаси. Ж. II / Таҳрир ҳайъати: Т. Мирзаев (раҳбар) ва бошқалар; ЎзР ФА Тил ва адабиёт институти. – Т.: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” давлат илмий нашриёти, 2006. – 586-бет. Ўша жойда.
3. Ўзбек тилининг изоҳли луғати: 80 000 дан ортиқ сўз ва сўз бирикмаси. Ж. II / Таҳрир ҳайъати: Т. Мирзаев (раҳбар) ва бошқалар; ЎзР ФА Тил ва адабиёт институти. – Т.: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” давлат илмий нашриёти, 2006. – 587-бет.
4. Маматкулов Х. М. Хизмат кўрсатиш соҳасига оид атамалар ва иборалар изоҳли луғати. – Т.: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ” нашриёти, 2010. – 167–168-бетлар.
5. Маматкулов Х. М. Хизмат кўрсатиш соҳасига оид атамалар ва иборалар изоҳли луғати. – Т.: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ” нашриёти, 2010. – 168-бет.
6. Маматкулов Х. М. Хизмат кўрсатиш соҳасига оид атамалар ва иборалар изоҳли луғати. – Т.: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ” нашриёти, 2010. – 167–168-бетлар.
7. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. Ж. 2. Е–М.
8. Папирян Г. А. Менеджмент в индустрии гостеприимства (отели и рестораны). – М.: ОАО НПО, Изд-во “Экономика”, 2000; Уокер Дж. Введение в гостеприимство: учебник / пер. с англ. – М.: ЮНИТИ, 1999; Основы управления предприятиями и организациями индустрии гостеприимства / под ред. А. Браймера. – М., 1994.
9. Маматкулов Х. М. Туризм ва сервисга оид изоҳли луғат. – Самарқанд: СамИСИ, 2010. – 151 б.
10. Туризм и гостиничное хозяйство: учебник / под ред. проф., д.э.н. А. Д. Чудновского. – М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем», Издательство ЭКМОС, 2001. – 400 с.
11. Тухлиев И. С., Хайитбоев Р., Ибодуллаев Н. Э., Амриддинова Р. С. Turizm asoslari: o'quv qo'llanma. – S.: SamISI, 2017. – 247 б.
12. Орипов А. А. Сфера услуг как экономическая категория и эффективный вид экономической деятельности // Наука сегодня: опыт, традиции, инновации: материалы международной научно-практической конференции, Вологда, 29 июля 2020 года. – Вологда: ООО «Маркер», 2020. – С. 43–46.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
